

Саъдула ҲАКИМ

ОСМОН ҚАБИ ҚЕНГ ҶАҒИР

ЎЗБЕК

Учай деса, уочи — гилам,
Ой бир қадам, осмон бир қадам.
Чин истаса, сув юзида ҳам
Авлидек юради ўзбек.

Одам Ато ўзбек бўлмаган,
Дея айтар уни билмаган.
Ёр кел деса ким у келмаган,
Шундай даврон суради ўзбек.

У кашиф эттак саноқда ўйлик,
Дунё бўлди миён-миёнлик.
Олам ахли қислинг деб тўйлик,
Ҳар куз пахта теради ўзбек.

Осмон каби кенг бағир, кенг феъл,
Офтоб янглиг саҳовати мўл.
Ер сингари баракали эл
Сирасига киради ўзбек.

Гул экади бўшаса қўли,
Богу баҳор ўнгию сўли,
Боласига бошлайди ўйли,
Бойиса уй қуради ўзбек.

Унинг учун қўнтиг чин Каъба,
Кильса қылар ўзини хафа,
Дуст қўнглини ўйлар ҳар дафъа,
Оламга дарс беради ўзбек.

Айтганларим бу бари эмас,
Бола ота айнина демас.
Тарих — қўзгу. Унда ҳар нафас
Бўй-бастини кўради ўзбек.

Кимки раҳнамосиз сафарга чиқса, икки кунлик масофани
икки юз йилда босиб ўтади.

Жалолиддин Румий

ни қорақалпоқдан, Оролдан
бошлаб, кўнглимига нур
бағишилаган Биринчи Прези-
дентимиз оламдан ўттанида
“Энди нима бўлади?”, деб
қайтурган эдик. Худога шук-
ри, сафдошлар ва издош-
лар бир ёқадан бош чиқа-
риб, яқдиллик билан Ота-
нинг ўйланин давом этириб,
халқимизни сабр-тоқатга
корлади...

Адабиёт ахли Наврӯз байрами куни буюк
шоиришим Абдулла оға Ори-
повнинг “Она бўла қолгин менга, табиат”
сатри бўйтагитдан шъерини ўқиган-
дим. Адаб табиатидан накадар севинч билан
жирлаб, уни ўзининг энг қадрдан одамла-
ри — ота-она, ака-ука, опа-сингиллари

Абдулла оға фикр олами дунёвий
маънавиятта тулаш инсон эди.

Ўрзобай АБДУРАҲМОНОВ,
Қарақалпостон ҳалқ ёзувчиси

БУЮКЛАР РУҲИНИ ШОД ЭТИБ...

ўнинг кўяди. Уларнинг ҳар бирини таби-
атдан қилиради ва топади... Инсон аслида
оила ва жамият бағрида улгайса, унинг ду-
некаршини кўрган ва ўқиган нарсалари
шаклантирилар.

Қарақалпоклар таамудун учқунлари кам-
роқ тушган ўлқада яшаган бўлса-да, она та-
биат қуучига эркин ўсиб-улғайишган. Улар
тантлини, феъли қенглек билан кўнгли
очиқлики она табиатнинг ўзидан олган.
“Шайтон-арава” — велосипед, “Утарава” —
поезд, “пат-пат” — мотобот (моторли
қайло), мотоцикл уларнинг ҳәётига кириб
келганига ҳали бир аср ҳам бўлгани ўй.

Шу халқнинг фарзанди сифатида,
тамадун бизга олиб келган янгиликлар ора-
сида эзгулари ҳам кўп бўлса-да, кейинги
авлодлар келажагига таъсир қылган битта
нараса тўғрисида алоҳида айтмасдан бўлмайди.
У — ароқ, яни ичклил иллати... Ароқ биз-
га оммавий равишда ўтган асрнинг 20-30
йиллари ўзборлар тузыни билан кириб кел-
ган. Бугун гаройиб туолса ҳам, ўша пайтлар
замонавий зиёни бўлиш шартларининг асо-
сийси ароқ ичини эди... Биз бу оммавий ма-
стикларини хунуқ оқибатларини жуда кеч
тушундик. Ўша пайтлар дастурхон атроф-
дагиларнинг тўртдан учтаси ичган бўлса,
буғун Худога шукрни, ақсина...

Оғимизга сингидирлган яна бир нарса
— доимий курашчанинг йўли. Йўк, миллий спорт
маъносидаги кураш эмас — мавхум нарса-
лар билан кураш. Мактабдан бошлаб доимий
курашга тайёрларни билан уримиз
ўтари. Бой-эшон, америка империализми,
зараркунда, эскилик қолдиги... хулас, ўзи-
миз сезмаган, билмалан бирон нарсанни то-
пиб олиб, ушанта қарши курашавардик.

Қарақалпоклар қандайдир сохталашти-
рилган тарих лабиринтиларда адашиб юр-
ган йўловчиларга ўхшади. Шўро даврининг
кайси тарихий китобни очиб кўрсантиз,
элизимизнинг ўтмишлаги ҳәётни қашшоқлик,
азоб, илмислик, кўчмачилик, зўрлик ва
хўрликлардан иборат... Барча таамудларнан
тарихида қайд этилган қадимий ҳалқ ўз та-
рихида уруғлар чиромуви орасидан нари
та олмаган бўлиб чиқади.

...Шонирлар қалам оғлари,
Хатқа тўғри соглан эмас, —

дер күйиндан эди Бердақ бобомиз. Ўз
даврининг баҳшиси ҳам, олми ҳам, та-
биби ҳам, тарихиси ҳам бўлган шоир бо-
бомиз тарихин сохталаштириш келажакни
сарабга айлантириш билан баробар экани-
га шама қимадимизин, деб ўйлаб қоласиз.

Мустақиллик замонидаги чорак асрлик
умримиздан маънавий тикланинг йўлини ки-
риб, дунёнинг бор қаду бастини, ранг-ба-
ранглигини кўрайамиз.

2016 йил ҳалқимиз учун оғир синовлар
ишли бўлди. Ўзининг президентлик қадами-

— ўрзобай, сен Нукусдан Тошкентта са-
молётда учб қелаётб ишмалади ҳиз эд-
тин? — деб сўраб қолди бир куни устоз.
Нима деб жавоб беришни билмасдан, шо-
шиб...

— Пойтахта қелаёттанини, Худога сал
яқинлашганини сездим...

— Деразалардан ёч нарса кўринмади-
ми...

— Пастдаги оппоқ бу-
лутлардан ўзга нарса ўйк...

Абдулла оға хомуш
ўйга толиб, анча жим қолди. Сўнг:

— Биласан, ўрзобай, бу дунёндан На-
войи, Бердақдай буюк шоирилар ўтса...

— Уларнинг руҳлари бирданнага етти қават осмонга
чиқиб кетаркан. Жун шатель ёзиб, шо-
ирман деб кўкига урадитиларни оламдан
ўтса, иккичи, учинчи осмон орасида му-
аллақ колиб кетарши... Ерга ҳам қайтиб
туша олмасмиш... Самолётда ўшанака руҳ-
лардан биронтасини кўриб қолмадингни,
деб сўраганди.

— Йўқ, оға, кўринмади... — дедим ҳай-
рон бўлиб... Абдулла оғанинг ранжиган ҳола-
тини олдин кўрмагандик. У табнат, адабиёт,
шошиб, шеърият олдиди пок инсон эди...

Яна Афлотун айтибди: “Базыз одамлар
из ўшида қабрга киради, аслида эса ту-
либкўш ўлан бўлади”. Мен балзи китобларни
ўйқиб, асарини музалифдан олдин олам-
дан ўттанига ачинаман...

Битта укам бор, табий дангаса. Ас-
лида, бирон нарсага кўл урса, қойилла-
тишади, лекин кўл ургиси келмайди.
У ҳам буюк Бердақ бобомизнинг:

“Тадбир қилиб топ дунёни, болдан тол-
ли билсант ани”, деган сатрини ўқиган.

Ўқигану, ўқмаган... Балки бу aloҳида

битта шахса тегислидир. Лекин, уш-
дан даганса ёшлигига меҳнатдан қочиб, мол
ортиримасдан, эртага бошқаларнинг тўк
турмушига ҳасал қилиб яшайди-да!

Халқимизда “Ёшлигимда меҳнат бер, қариг-
андан давлат бер” деган гап бор. Наҳот-
ки, айрих ёшлар аҳодидаримиз доноли-
гидан сабоқ олмаса... Афлотун айтиган
эсан: “Менинг бальзилардан фарқим,
улар оқатланниш учун яшайди, мен эса
яшаш учун оқатланманам...”

Оламшумум илмиш мерос қолдирган яна
бир буюк бобомиз Абу Райхон Беруний.

“Емонлиникнинг шохобчалари кўп бўлса ҳам
уларнинг асоси татма, газаб за вимсиликни

деган экан. Ийон-инсоф тўғрисида

ҳам кўп гапирамиз. Лекин ўша татма, газаб,

имисзиликни бошини кўшсангиз, бутун

тишунчадаги коррупция деган нарса ке-
либ чиқади.

Давлатимиз раҳбарининг илм-фан намо-

яндалари билан учрашуви ҳамда китоб му-

еватанлик — Ватанинг тарки,
Ўз элини шарафлар ҳар ким.
Алқов айтса Саъдула Ҳаким,
Сўздан баланд туради ўзбек!

ТИЛ БИЛИШ

Тил билмаслик экан кўп ёмон,
Ҳеч кимнинг сен билан иши ўйк.
Очай десанг кўнглигини, бирон
Англайдиган зукко киши ўйк.

Кездим Лондон кўчаларини,
Ҳар иморат кўзга бир тухфа.
Одамлари лолазордаги
Чечклардай ранг-банд, турфа.

Жумла жаҳон — етти иқлиминдан
Эл-улус жам. Одам ҳур экан.
Феъл-автори ўхшамаса ҳам,
Ҳаммасининг тили бир экан.

Ай ёроплар, тилнинг дардини
Тили тилсиз бўлмаган билмас.
Тилсиз одам қади ёт эдда
Йўлда ётган бир тошча бўлmas.

Сездирмайман, билмасам-да тил,
Демасинлар, ахир, оми, гул.
“Ҳеллоу”, деб боқаман кулиб,
“Айлаво”, деб сийлактама кўл.

Ўз-ўзимга дейман: “Кўявер,
Англамаса ҳамки сўзингни.
Эслаб қолар, ҳар ҳолда, улар
Ўйга чўмган маъюс кўзингни!

ИККИ СИЙМО

Одам Воҳид амрида эркин,
Оллоҳ эркин ўзи воҳиддир.
Сўз — бу қолип, маъноси чексиз,
Кўхна дунё бунга шоҳиддир.

Не орифлар ичра Абдулла —
Абдуллалар ичча ориф.
Иккى ижод — иккى машъала,
Иккى сиймо — ўзбекнинг ори!

ОШИҚЛАР

Ошиқлар сўз демас билса-бильмас,
Бир ишга кўл урмас бўлса-бўлмас.
Чирок симларга ўхшар ошиқлар,
Дил ёнмас, туташув бўса бўлмас.

БОҒ САЙЛИ

Тут ҳам боғ сайлига зебо чиқиби,
Ўзига ярашик чиройи тутма.
Ҳар япроқ гавҳардан сирга тақиби,
Ҳар бир шоҳ садафдан қадаби тутма.

ОДАМ БОЛАСИ

Одам боласининг ишини қара,
Тут экиб, сув бериб қоққани қизиқ.
Сўнг найнов теракка қилиб масхара,
Калтаклаб мевасин қоққани қизиқ!

ШОИРГА

Белини маҳкам боғла, боғлама тилини
Ва лекин унутма бир таомилни.
Оғзингдан киргани ўзингни боқар,
Оғзингдан чиққани боқади элни.

ҚАЙ ЗАМОН

Исмингни шеъримга кўшдим, қай замон
Кимдир китобини варақлаган он.
Тилга олар экан гўзал исмингни
Менинг ҳам иномини эслар бегумон.

ХОЛ ҲОЛИ

Бир томчи тун каби молини кўринг —
Лаб четиди ёрнинг холини кўринг.
Ошиқ лаблар асал талашган чори
Холининг яшиган ҳолини кўринг!

Дўста дўстининг дўст сўзи дўст,
Дўста дўстнинг дўст кўзи дўст.
Дўста дўстдай дўст борми дўст,
Дўста бўлса дўст ўзи дўст.

КЎЗЛАРИНГ

Кўзларингдан кўз узмай юрагимдан сўз узасм,
Сўзим кетар тўкилиб, кўзларингдан кўз узасм.
Бир сўз демай кўз суссан кўзларимдан кўз узмай,
Кўзинг баҳрида суссан юрагимдан сўз узмай!

Менинг яшаетган Ватаним, ота юртим, она диёрим мустақил Ўзбекистондир. Ўзбекистон озоду обод, кундан-кунга, йилдан-йилга гуллаб-яшиб бормоқда, равнаж топмоқда. Ўзбекистоннинг меҳнатсевар, заҳматкаш, бағри кенг халқи ҳам замину табиитига хосу мос. Бу юртнинг ери ҳам, эли ҳам бекиёс, бетакрор, бебаҳодир. Истиқлолдан илҳомланган халқимиз тури соҳаларда ўз салоҳити, иқтидорини янада кенгроқ намоён этиб, бутун куч-кудратини, гайрат-шижоатини аждодлару авлодларнинг эзгу ору-умидлари йўлида сафарбар этмоқда.

Мустақилликнинг дастлабки йилларидан оларни дастур ишлаб чиқиш, бу ишларни амалга ошириш учун улрага мамлакатимиздаги энг яхши концерт майдончалари, театр саҳналари ва кўргазма залларини бериш керак, де-

дастур ишлаб чиқиш, бу ишларни амалга ошириш учун улрага мамлакатимиздаги энг яхши концерт майдончалари, театр саҳналари ва кўргазма залларини бериш керак, де-

Ўзбекистон — умумий уйимиз

ОРЗУЛАР ДИЁРИДА

ган таклифидан бошимиз кўкка ётди. Демак, ана шу хайрли ишларнинг амалга ошириш түфайли ўсиб келаетган ёш авлод ҳам Ўзбекистонда яшаетган турли миллат вакилларининг бетакрор майдончалари, халқ ҳунармандчилиги, аниана ва урф-одатлари билан танишиш имконига эга бўлади.

Биз — ўзбеклару қозоқлар азалдан туркӣ шахара дарахтида ёндош тармоқмиз, асрлардан бери куда-анда, қондosh ургу-аймомкӣ. Шоир Сирой Мавлонов таъбири билан айтганда, «ўзбек, қозоқ, қорақалпок — кони бир, юраги бир, истаги бир, жони бир, шеъри бир, сўзи билан куйи бир».

Тошкентда Тўле бий, Нурова туманида Айтке бий каби буюк сиймоларнинг мақбаралари меморий обидалар сифатида давлат химоясига олинган. Ўзбекистон заминидаги ўзувчи Мухтор Аvezov, шоир Тўлаган Айбергенов тавлими олган, Жамол Унеров, Натай Кенесарин, Алтинбек Нуралиев, Сейдували

ижодкорлар уртасидаги муносабатлар иккичардош халқнинг ҳар томонлами алоқалари бардавомлигидан далолатdir.

Республикаизда бошқа миллатлар каторири қозоқ миллати вакилларининг ҳам ўз она тилида ўйиб таълими олиши, урф-одатлари ва миллий анъаналари асрар-авайланиши учун

“МАЊНАВИЙ ҲАЁТ”

2016 йил 4-сон

Журналнинг ушбу сони илк саҳифаларида юридик фанлари доктори Акмал Саидовнинг юртимизда юз берган сўнгига муҳим сиёсий воқеали – Ўзбекистон Республикаси Президентлигига сайлов жарабёнлари кенг таҳлил этилган “Президент сайлови: тинчлик ва баркорар тараққиёт учун” сарлавхали мақолоси босилган. Унда Президент сайловининг ўзига хос ўнта хусусияти, сайлов натижалари-аҳамияти ҳақида сўз юритилиб: “Сайлов натижалари Шавкат Мирзиёевнинг ўзига хос ўнта хусусияти, сайлов натижалари қўнилорлик салоҳити, моҳир ташкилотчилик қўблиятига, истиқлол йилларда Биринчи Президентимиз билан елкадош бўлиб Ўзбекистонимизнинг дунёдаги ривожланган демократияни давлатлар каторига кириши, халқимиз фаронволигини янада ошириш, мамлакатимизнинг халқаро нуғузини юксалтириш йўлидағи фидокорона фаoliyatiга берилган муносиб баҳо демакадир”, деган хулоса байён этилган.

Мусурмон Бойхоновнинг “Қалбимда ўчмас из қолдирган кунлар” сарлавхали эссеси Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Абдуганиевичнинг халқимиз бошидан ўтган таҳлили йилларда кўрсатган жасорати, фидокорона меҳнатлари хуусисида ибратомуз, самимий хотира-

Журналларни варақлағандан

Машрабоннинг кенг ҳаёттӣ мисоллар, таҳлиллар асосида ёзилган “Кўз илғамас ҳақиқат” сарлавхали мақолосини ўқиб яна бир бор амин бўласиз.

Шербек Бобоуколов камалига мансуб “Темир карвон”даги кечинималар” сарлавхали йўл очеркida Камич довони орқали ўтган Ангрен-Поп электрлаштирилган темирйўнинг исха тушвирилиш жараёнидаги қизғин воқеалар баёни муаллифнинг ўй-хиссиятлари билан ўйғун ҳолда талқин этилган. Очерк бўнёдкор ҳалқ ва унинг Биринчи Президентига хурмат-эҳтиром, фахру ифтихор түйгўнлигидан ўтгади.

Азим Рўзиевнинг “Ойим момонинг сигари кимники эди”, Шодмонкул Саломнинг “Мањнавият киргокларидан жасорати, фидокорона меҳнатлари хуусисида ибратомуз, самимий хотира-

ларни ҳалқимиз тархи, мавнавияти, миллий қадриятларга жонкүярлик руҳида ёзилгани, кенг таҳлил ва мулоҳазаларга бойлиги билан журнал мазмун-моҳиятини янада бойитган.

Ясунари Кавабатанинг Нобел мукофотини олиш маросимида сўзлаган ва жаҳон тафakkur аҳли жуда қадрлайдиган “Япония ўзлиги билан гўзал” нутки Хуршид Дэврон ва Ҳасан Карвонли таржимасида ёълон килинган.

“Кўлъемалар ёнмайди” руҳнида ўзбекистон Қаҳрамони, Ҳалқ шоир Абдулла Оропиновнинг кўлъемаси ва суратлари, “Шаҳсий архивдан” руҳнида Матъёуб Кўшжоновнинг “Ўғлига илҳак она” сарлавхали мақолоси, “Таҳлам қатидаги жавоҳир” руҳнида Элмурод Нишинов тайёллаган “Абу Али ибн Сино” таржима ҳоли берилган.

“Ўрганганинг ўзингта” руҳнида мулокотда журнахонлар саволларига жонкүярлик руҳида ёзилгани, кенг таҳлил ва мулоҳазаларга бойлиги билан журнал мазмун-моҳиятини янада бойитган.

Н.Ашуралиев, Ч.Низомиддинова, Г.Эргашева, А.Назаров, Р.Замилова камалига мансуб мақола ва тадқиқотлар Ватанимиз илм-фани, санъати ва иқтисодий-сиёсий ҳаётни масалаларига багишиланган.

Гулчехра НУРМУРОДОВА

“АМУДАРЁ”

2016 йил 6-сон

“Амударё” адабий-бадиий журналининг 6-сони илк саҳифаларида Коракалпогистон ҳалқ шоири Халила Давлатназаровнинг “Яхшилик соҳиллари” сарлавхали бадиий-публицистик мақолоси берилган. Унда она діўримиздаги тинчлик-тотувлик, багрикенлик, иктийот-иктисодий ислоҳотларининг самаралари, мањнавият-мавриғий тадбирлар мозиҳити ҳақида сўз юритилиди.

Марҳум адабиёт олдуси Атажоновнинг “Бузилган уя” романининг “Тонгда шудринг, милириаган томичилар” асари ҳамда Марат Товмуратовнинг туркум новеллаларини ҳам ушбу сонда ўқишиз. “Туркизабон” руҳнида Ўзбекистон ҳалқ ёзувчиши, Ўзбекистон ва Бердақномидаги Қорақалпогистон давлат мукофотлари сориндори Муҳаммад Алининг “Сарбадорлар” тарихий романининг давоми босилган. Қорақалпок шеърияти муҳлислиари ўтибогира Муҳаммад Ҳуашан, Ботирбай Сейдабдуллаев, Мақсет Матеков, Бо-

зорбой Нажимовнинг туркум шеърлари, таникли шоир ва таржимон Абулқосим Үтабергеновнинг янги тўртликлари тақдим этилган.

Ўзбекистон ҳалқ артисти, режиссёр Турсен Алланазоров таваллудининг 100 йиллиги муносабати билан Ж.Турдимуратовнинг “Қорақалпоқ театри санъати-нинг зарги”, Ҳ.Ғойипованинг “Матназар Абдулқадим ижодида Қорақалпогистон мавзуси”, С.Қозоқбоевнинг “Болаларнинг юрагига йўл топган шоир”, И.Мамбетовнинг “Ўзувчи-шоирлар ижодининг ўрганиши”, Н.Алламбергановнинг “Бойчибор образининг мифо-поэтик талқини” сарлавхали мақолалари журналининг “Адабиёт ва илм” руҳни остида ўзлонг қилинган. Таникли шоир Туркманбой Жиямуратовнинг шеърлари кичинойларга аталган.

барча шарт-шароитлар яратилган. Бу борада Республика Байналмилал маданият маркази таркибидаги Қозок миллий-маданий марказининг фаолияти, шунингдек, қозоқ тилида намоиш этилаётган «Дийдар» телекорсатуви ҳам мухим ўрин тутмоқда.

«Нурли жол» газетаси — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати ва Конуничлик палатаси Кенгашлари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг марказий нашри сифатида ўзига хос нуғузга эга. «Бахт — дўстликда, барака — бирлиқда!» хикматини бош широр сифатида ўз дастурли амалига айлантирган ижодий жамоа ўтган илии газетининг чораг асрлик юбилейини нишонлади. Қозок элининг таники журналисти Ахмет Бойтурсунов таъкидлаганидек, «Журналист — халқнинг кўзи, сўзи ва овози». «Нурли жол» газетаси ижодкорлари ҳам оватанимизда ўз бергаётган жараёнларни астайдил ёритиб бормоқда.

Ҳар гал ишхонага келар эканман, Амир Темур хиёбони олдидан ўтаман. Муҳташам Темурийлар тархи давлат музейи яқинида, хиёбон марказида буюк Соҳибқирон ҳайкал савалт тўкиб турибди. Ҳайкал пойдаги «Куч — адолатдадир» сўзлари яқол кўзга ташланади. Тулор устидаги кўпинчи олга ўзган Соҳибқирон барчани адолатда, ҳакиқатга чорлаб тургандек тюолади. Ушбу гўшада турли тилларда сўзлашадиган сайдхўларни ҳам, янги турмуш куришга қадам кўяётган ўш келин-кўёвларни ҳам тез-тез учратиш мумкин. Бинобарин, Соҳибқирондек буюк аждодлари бор курдатлар халқнинг навқрон авлодлари янги орзу-ниятлар билан келажак сарли дадил одимламоқда. Шундай кутлуг, хосиятли жараёнларга замину замони гуваҳлиги ҳамиша бардавом бўлаверсин.

Жумагул АЛИМБЕКОВА,
“Нурли жол” газетасининг масъул котиби

Гул кўп, чаман кўп

АРДОҚДАГИ АСАРЛАР

Китоб ўқишига ҳавас оддий бир тўйғу эмас. Мутолаага бўлган меҳру муҳаббатни, иштиёқни вақт ва замон чегараларидан ошиб, йиллар силсиласидан омон ўтиб келаётган қадринга мензас мумкин. Яхши бадиий асарлар асрлар давомидаги китобхонлар кўнглидан жой олиб келган. Ашаддий китобхонлар орасида буюк ёзувчilar ҳам борки, уларнинг муҳаббатини қозонган асарлар, севимли адаблар оз эмас. Бу китоблар буюкларнинг даҳётини ўзгаრтирган, уларни етук асарлар ёзишига руҳлантирган.

1954 йилда Нобел мукофотига сазовор бўлган ёзувчи ва журналист Эрнест Хемингуэй ҳам кўп китоб ўқиган. Севимли асарлари като-рида ёзувчи, энг аввал, “Уруш ва тинчлик” романини этироф этиди. Жамиатдаги иккимий муммалор, урӯш манзараларини ҳаққоний ва очиқ тарза тасвирлаган Толстойнинг ўзиш услуги америкалий ёзувчини ҳамиша таъсирантирган, кенингалини ўз асарларида шундай услугуни кўллашадиган ўтилган. Адабиётни бокс билан соилиштирган адил Толстой ҳакида шундай дейди: мен камтаринлик билан Тургеневга зарба бердим. Аммо бунинг ортида катта меҳнат ётариди. Сунгра жоноб де Мопассан ҳам бу зарбадан сётда қолмади. Стендад билан эса иккича маротаба дуранг бўлди. Сунгти раундда хисоб бўйича уни ёнгидим. Аммо Толстойга ҳарши рингга чиқиша бардавом бўлаверсин.

Лев Николаевичнинг ўзи эса француздади Виктор Гого ижодини хурмат килган ва унинг “Хўрланганлар” романини юқори баҳолаган. Толстой ушбу асарни француздаги ўзгартимаган.

Франц Кафкининг “Эврилиш” асари мутолаасидан сунг Габриэл Гарсиа Маркес ўзининг ўзи ёзувчи бўлиши шарт эканлигини англаб етади. Одатда, уйку чакириш учун кўлига китоб олувчи Маркесда дўстлари тавсия қилган китобни ўқиб чиққандан сунг кутилмаган ўзгариш изоҳи берди. Асар уни шу даражада хайратга согландики, туни билан мижҳа қоқмади. Тонг тоши ёзилан шаҳрда ўтилган ҳолда тонгни қаршилайди. Маркес асар таассуротларини шундай хотирлайди: “Китобнинг илк саҳифаси ҳаёт ўйлумни аниқлаб берди. Тунги бедорликдан сунг мана шундай асар ёзиш мақсадидан ёзув машинаси ёнди ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Мутолаадан олган ҳаяжон ва ҳайратларим менинг тарқимдан ёзув машинаси ёнди ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Муҳтасиб ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Маркес асар таассуротларини шундай хотирлайди: “Китобнинг илк саҳифаси ҳаёт ўйлумни аниқлаб берди. Тунги бедорликдан сунг мана шундай асар ёзиш мақсадидан ёзув машинаси ёнди ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Муҳтасиб ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Маркес асар таассуротларини шундай хотирлайди: “Китобнинг илк саҳифаси ҳаёт ўйлумни аниқлаб берди. Тунги бедорликдан сунг мана шундай асар ёзиш мақсадидан ёзув машинаси ёнди ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Муҳтасиб ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Маркес асар таассуротларини шундай хотирлайди: “Китобнинг илк саҳифаси ҳаёт ўйлумни аниқлаб берди. Тунги бедорликдан сунг мана шундай асар ёзиш мақсадидан ёзув машинаси ёнди ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Муҳтасиб ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди. Маркес асар таассуротларини шундай хотирлайди: “Китобнинг илк саҳифаси ҳаёт ўйлумни аниқлаб берди. Тунги бедорликдан сунг мана шундай асар ёзиш мақсадидан ёзув машинаси ёнди ўтирган ҳолда тонгни қаршилайди.